

هنر اسلامی بدون قرآن و برکت نبوی پا به عرصه وجود نمی‌گذاشت

یک پژوهشگر هنرهای سنتی اسلامی با اشاره به این که هنر اسلامی بدون دو سرچشمه قرآن و یگري برکت نبوی، به عرصه وجود پا نمی‌نهد، گفت:

یک پژوهشگر هنرهای سنتی اسلامی با اشاره به این که هنر اسلامی بدون دو سرچشمه قرآن و یگري برکت نبوی، به عرصه وجود پا نمی‌نهد، گفت:

برای یافتن سرچشمه هنر اسلامی باید به بطن دین اسلام که در طریقت مستتر است و حقیقت آن را روشن می‌کند، رجوع کرد. فاطمه قمري در جلسه #171؛ مطالعه تطبیقی هنر تذهیب و تشعیر سنتی ایران با پنج هنر صناعی به منظور انتقال مفاهیم عرفانی اسلامی معاصر؛ که در محل پژوهشکده هنرهای سنتی اسلامی برگزار شد، افزود: سرچشمه هنر اسلامی را باید در وجه درونی یا باطنی سنت اسلامی یافت و به منبع فیاضی رسید که خالق این هنر و حافظ آن در طول قرون و اعصار بوده و وحدت خیره‌کننده و وجه باطنی سکرآمیز این هنر را ممکن می‌سازد.

قمري تصریح کرد: منابع دوگانه معنویت اسلامی، از سویی قرآن است با حقیقت درونی و حضور آئینی اش و از دیگر سو حقیقت روح پیامبر که در محدوده جهان اسلام نه فقط از طریق حدیث و سنت او حضوری دائمی و نامرئی دارد؛ بلکه به نحو نامحسوسی در جان و دل کسانی که در جست و جوی معبود الهی بوده و هستند، دوام یافته است.

هر کجا برکت محمدی جاری است باید در آنجا سرچشمه کنش خلاقه‌ای را یافت این پژوهشگر هنرهای سنتی افزود: قرآن اصل توحید را بازگو می‌کند و حضرت محمد (ص) نیز تجلی این وحدت در کثرت به شمار می‌رود و شاهد این وحدت در میان خلقت خداوند است و هر کجا برکت محمدی جاری است در آنجا باید سرچشمه کنش خلاقه‌ای را یافت که به هنر قدسی اسلام مجال بروز می‌دهد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به وجود سلسله مراتب حقیقت پرداخت و گفت: فلسفه اسلامی اصطلاح حقیقت به معنی مفهوم باطنی وحی و در نتیجه معنای روحانی آن است لذا برای ادراک چیستی هنر از این منظر ابتداء باید به علت خلق عالم توسط خداوند پرداخت تا مفهوم زیبایی و آفرینش هنری قابل بیان باشد.

قمري ادامه داد: اگر بخواهیم درباره مبانی متافیزیکی هنر بحث کنیم، باید از خداوند شروع کنیم و در عرفان اسلامی عالم هستی با نظمی سلسله‌مراتبی از وجود یک حقیقت بر می‌خیزد که او را ابتدائی نیست و نهایی نیز ندارد که در این خصوص می‌توان بیان کرد #171؛ هو الأول و الآخر و الظاهر و الباطن؛ حقیقت هستی غیب مطلق است که هیچ‌گونه تعیین یا جلوه‌ای ندارد.

این پژوهشگر هنرهای اسلامی افزود: در جای دیگر نیز آمده است #171؛ کنتُ کنزاً مخفیاً وأحببتُ أن أعرف، فخلقتُ الخلق لیکي أعرف؛ یعنی من گنجینه‌ای پنهان بودم که دوست داشتم شناخته شوم پس خلق کردم برای آن که شناخته شوم. وی ادامه داد: هنر اسلامی اساساً بر آیه سابق الذکر و حدیث قدسی #171؛ حقیقت پنهان؛ به عشق دیدن زیبایی و شناساندن خویش با حرکتی دوری از وحدت به سوی کثرت روی می‌آورد که نتیجه آن آفرینش عالم و ظهور تجلیات گوناگون او است. آثار هنر سنتی تجلی رویت هنرمند از حقیقت در مراتب بالاتر از عالم محسوس است قمري اظهار داشت: چون منشأ هنر سنتی به خداوند و حقیقت هستی باز می‌گردد، آثار هنر سنتی تجلی رویت هنرمند از حقیقت در مراتب بالاتر از عالم محسوس است. این پژوهشگر هنرهای سنتی اسلامی گفت: هنر اسلامی هنری است سراسر رمز و راز که در پرده‌گشایی خویش، روایتگر جهانی دیگر و عالمی فراتر از عالم ماده، یعنی عالم خیال می‌شود.

هنر اسلامی زبان صوری برای بیان کلام خدا است وی بزرگترین دستاوردهای هنر اسلامی را در این دانست که این هنر توانسته برای کسانی که در دنیای انسانی زندگی می‌کنند، حقیقتی از آن حقیقت بی‌کران را که وراي همه صورت‌هاست بیرون آورده و با برگزیدن زبان صوری برای بیان کلام خدا، به این زبان جلوه‌ی بی‌کرانگی بخشد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود به بیان نقوش مختلف چون دایره‌ها و نقوش گیاهی در هنر اسلامی و کارمایه آنها پرداخت. قمري در خصوص نقوش اسلیمی نیز اظهار داشت: اسلیمی‌ها اصولاً باز آفریننده‌های کیهانی آفریدگار از طریق طبیعت هستند و همانگونه که نواخت (ریتم) بنیاد طبیعت است، اسلیمی‌ها نیز معنا نواخت دارند.

این استاد دانشگاه تصریح کرد: هر اسلیمی‌بازنمایی تحرکی است که تکرار منظم و ویژگی‌ها، عناصر، و پدیده‌ها بر آن دلالت می‌کنند هم از این روی دارای تناوب است و این نواخت حکایت از زمان دارد.

فضای خالی در نقوش رمز تعالی پروردگار و حضور آن در اشیاء است وی در ادامه سخنان خود به نقش‌های ایرانی اسلامی اشاره

نمود و گفت: این که در این نقش‌ها ما شاهد بعضا فضاهای خالی هستیم نیز خود درای رمز و رموزی است که باید به آن توجه کرد. قمري ادامه داد: کاربرد فضاي خالي در هنر اسلامي يکي از مهمترين ثمرات مستقيم اصل مابعدالطبيعي توحيد در هنر است چرا که فضاي خالي رمز هم تعالي پروردگار و هم حضور او در تمام اشياء است. وي گفت: هنر اسلامي از خلأ استفاده کرده تا به انسان کمک کند وجود خود را از هر آنچه مانع از آن مي شود که حقيقت خداوند را در درون و بيرون خود بيابد خالي کند.